

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

ספרות עברית וכללית

הוראות

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון: סיפור קצר ושירה

פרק שני: דרמה

פרק שלישי: רומאן ונובלה

יש לענות על שלוש שאלות מן הפרק הראשון (חובה) – 66 נקודות

ועל שאלה אחת או מן הפרק השני או מן הפרק השלישי – 34 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם לענות עליה.

(2) שימו לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – סיפור קצר ושירה (חובה)

(66 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 1–28 על פי ההוראות (לכל שאלה – 22 נקודות).

סיפור קצר

שימו לב: בשאלות 1–2 אפשר לענות גם על פי הסיפור "חג מולד אחד" מאת טרומן קפוטה.

אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

1. ענו על שני הסעיפים א–ב.

- א.** בחרו בסיפור קצר שלמדתם שבמרכזו הצורך האנושי בהבנה, בחום, באהבה או בנחמה. מהו הצורך שבא לידי ביטוי בסיפור שבחרתם, וכיצד הוא משפיע על ההתנהגות של דמות מרכזית בסיפור? הסבירו והדגו את דבריכם. (15 נקודות)
- ב.** הסבירו והדגו דרך עיצוב אחת שבאמצעותה הצורך האנושי הזה בא לידי ביטוי בסיפור. (7 נקודות)

2. ענו על שני הסעיפים א–ב.

- א.** בחרו באירוע גורלי המשנה את מסלול חייה של דמות מרכזית בסיפור קצר שלמדתם, תארו כיצד הדמות מתמודדת עם אירוע זה, והסבירו מדוע לדעתכם הוא גורלי בחייה. (15 נקודות)
- ב.** הסבירו והדגו דרך עיצוב אחת שבאמצעותה ההתמודדות של הדמות עם האירוע באה לידי ביטוי בסיפור. (7 נקודות)

3. חג מולד אחד / טרומן קפוטה

תארו את המסע הפיזי של גיבור הסיפור, והסבירו מהו המסע הנפשי שהוא עובר בעקבות מסעו הפיזי.

4. קטע שלא נלמד

לפניכם הקטע "כדורעף" מן הרומאן **הבית הכחול** מאת דנה חפץ*. בקטע זה יש שלושה חלקים ([1]–[3]). קראו אותם, וענו על השאלה שאחריהם.

[1]

האבא היה ספורטאי. חובב, כמובן.

חוגי הג'ודו לילדים במתנ"ס היו מקור פרנסתו (גם כשהתחיל להזדקן ולהשמין והתקשה בהדגמת הנפילות על המזרן, וליתר דיוק בקימה ממנו), אבל אהבתו הגדולה הייתה נתונה למשחק הכדורעף: השרירים הנמתחים לזינוק, דחיפת כפות הרגליים המזרימה גל מהשוקיים אל הירכיים דרך הטורסו [גב] הנוטה אל הכדור, הזרועות הנמתחות אל הכדור ומנחיתות אותו בעוצמה אל מעבר לרשת.

הוא לא נטה לדבר במונחים שכאלה, אבל לאמיתו של דבר יצא ליבו אל המעוף באוויר, ואל הכדור ששימש עילה [סיבה] ומצפן למעוף; וזאת למרות ידיעת הכניעה החוזרת ונשנית, ההכרחית, לגרביטציה.

[2]

האבא היה משוכנע שגם הילד יאהב כדורעף. בעיני רוחו ראה את שניהם, אב ובן, מזנקים כאיש אחד אל הרשת ומביסים כל קבוצה יריבה, ובעיקר: טופחים אחר כך זה על כתפו של זה והולכים יחד להוריד בירות באיזה מקום של בנים.

אבל הילד אכזב. למרות כל התלהבותו ומאמציו של האבא לא מצא הילד שום עניין במשחקי כדור, שנראו לו אלימים ורועשים וכרוכים בהתחככות לא נעימה בגופיהם המזיעים של גברים אחרים. הוא היה מצטרף בעל כורחו, משתמט אל קצות המגרש, ובעיניו תחינה אילמת ללכת כבר. לך, אמר לבסוף האבא, לך.

[3]

הילד הלך ולא חזר למגרש.

רק כשיהיה בנו שלו בן שלוש עשרה וייכבש למשחק, בעקבות מאמן כריזמטי שיגיע לבית הספר ויסחף אחריו את כל הבנים לנבחרת שתעפיל עד לגביע המדינה, יחזור הילד אל מגרש כדורעף, וליתר דיוק: לטריבונוה שממנה ישקיף על המשחקים. וכשיראה את בנו מתרומם גבוה באוויר ומנחית בעונג גלוי את הכדור הלבן אל עברה השני של הרשת, תהבהב לרגע תמונת אביו המזנק להנחתה.

תארו את מערכת היחסים בין האב לבנו על פי חלק [2] בקטע זה.

מה מוסיף חלק [3] בקטע זה להבנת היחסים המורכבים בין אבות לבנים? הסבירו והדגימו את דבריכם.

* דנה חפץ – פילוסופית, סופרת ועורכת. בין ספריה: **דולפינים בקרית גת; במדבר דברים**. זכתה בפרס איגוד הסופרים, פרס שרת התרבות לספר ביכורים ומלגת "פרדס" לסופרים מטעם הספרייה הלאומית. הקטע "כדורעף" לקוח מספרה **הבית הכחול**, 2023, הוצאת פרדס, עמ' 22–23.

שירה

שימו לב: ב"שירה" יש שתי קבוצות של שאלות:
 קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה (שאלות 5–12)
 קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה (שאלות 13–28)
 שימו לב: אין לענות על שתי שאלות זהות.

קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה

שירת ימי הביניים

שימו לב: אם תבחרו לענות על שאלה 13, אין לענות על שאלה 5.

5. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

ישנה בחיק ילדות / יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי! / דעי כי נעורים פנערת ננערו!
 הלעד ימי השחרות? קומי צאי, / ראי מלאכי שיבה במוסר שחרו,
 והתנערי מן הזמן, כצפרים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
 דאי כדרור למצא דרור ממעלך / ומתולדות ימים פים יסערו.
 ה"י אחרי מלפך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב ה' נהרו!

- א. המשורר מזכיר בשיר זה "ילדות", "נעורים", "שחרות" ו"מלאכי שיבה". הסבירו את תפקידם בבניית המשמעות של השיר. בתשובתכם התייחסו גם לביטוי "התנערי מן הזמן". הדגימו את דבריכם. (16 נקודות)
- ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם. (6 נקודות)

שימו לב: אם תבחרו לענות על שאלה 22, אין לענות על שאלה 6.

6. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

שְׁחִי לְאֵל / שלמה אבן גבירול

שְׁחִי לְאֵל, יְחִידָה הַחֲכָמָה, / וְרוֹצִי לְעַבְדֹת אוֹתוֹ בְּאֵימָה.
 לְעוֹלָמָךְ פָּנִי לִילֶךְ וְיוֹמָךְ, / וְלָמָּה תִרְדְּפִי הַבֵּל וְלָמָּה?
 מִשׁוֹלָה אֶתְּ בְּחִיּוֹתֶיךָ לְאֵל חִי, / אֲשֶׁר נִעְלַם כְּמוֹ אֶתְּ נִעְלָמָה.
 הֲלֹא אִם יוֹצֵרְךָ טְהוֹר וְנָקִי - / דְּעִי כִּי כֹן טְהוֹרָה אֶתְּ וְתִמָּה.
 חֲסִין יִשָּׂא שְׁחָקִים עַל זְרוּעוֹ - / כְּמוֹ תִשָּׂאֵי גּוֹיָה נֶאֱלָמָה.
 זְמִירוֹת קְדָמִי, נִפְשִׁי, לְצוֹרְךָ / אֲשֶׁר לֹא שָׁם דְּמוּתְךָ בְּאֶדְמָה.
 קָרְבִי, בְּרַכּוֹ תְּמִיד לְצוֹרְכֶם / אֲשֶׁר לְשִׁמוֹ תְּהַלֵּל כָּל נִשְׁמָה!

א. המשורר גם מטיף לנמענת וגם מעניק לה תכונות "אלוהיות".

הסבירו והדגימו כיצד שני ההיבטים האלה באים לידי ביטוי בשיר זה.

האם, לדעתכם, יש סתירה בין שני היבטים אלה? נמקו את דבריכם.

(16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו

את דבריכם. (6 נקודות)

7. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

טָרָם הַיּוֹתֵי / שלמה אבן גבירול

טָרָם הַיּוֹתֵי חֲסָדָךְ בְּאֵנִי, / הַשֵּׁם לִישׁ אֵין וְהַמְצִיאֲנִי.
 מִי הוּא אֲשֶׁר רָקַם תְּמוּנָתִי? וּמִי / עֲצָמִי בְּכוֹר יִצְקֵן וְהַקְפִּיאֲנִי?
 מִי הוּא אֲשֶׁר נִפַח נִשְׁמָה בִּי? וּמִי / בְּטֶן שְׂאוֹל פָּתַח וְהוֹצִיאֲנִי?
 מִי נִהְגַּנִּי מִנְעוּרִי עַד הַלֵּם? / מִי לְמַדְנִי בֵּין וְהַפְּלִיאֲנִי?
 אֲמַנֵּם אֲנִי חֲמֹר בְּקָרְבִי יָדָךְ / אֶתְּהָ עֲשִׂיתִנִּי, אֲמַת, לֹא אֲנִי.
 אוֹדָה עָלַי פִּשְׁעִי וְלֹא אִמַר לָךְ, / כִּי הֵעָרִים נִחַשׁ וְהִשִּׂיאֲנִי.
 אֵיכָה אֲכַחַד מִמֶּךָ חֲטָאִי? הֲלֹא / טָרָם הַיּוֹתֵי חֲסָדָךְ בְּאֵנִי!

א. מהו החסד שהמשורר מזכיר בראשית השיר ובסיומו, ומהו הקשר בין חסד זה ובין רגשות האשמה של המשורר? הסבירו

והדגימו את דבריכם. (16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: שאלה רטורית, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו

והדגימו את דבריכם. (6 נקודות)

שירת חיים נחמן ביאליק

שימו לב: אם תבחרו לענות על שאלה 23, אין לענות על שאלה 8.

8. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

<p>בית 4</p> <p>וכשפלה לבבי לחלון, לאור, וכשצירלי המקום מתחת לכנפה – כבשה ראשה בכתפי, ודמענה על־דף גמרתי נטפה.</p>	<p>בית 1</p> <p>כלם נשא הרוח, כלם סחף האור, שירה חדשה את־בקר חיהם הרנינה; ואני, גוזל רך, נשתפחתי מלב תחת כנפי השכינה.</p>
<p>בית 5</p> <p>חרש בכתה עלי ותתּרפק עלי, וכמו שכה בכנפה השבורה בעדי: "כלם נשא הרוח, כלם פרחו להם, ואותר לבדי, לבדי..."</p>	<p>בית 2</p> <p>בדד, בדד נשארתי, והשכינה אף־היא פנף ימינה השבורה על־ראשי הרעידה. ידע לבי את־לבה: חרד חרדה עלי, על־בנה, על־יחידה.</p>
<p>בית 6</p> <p>וכעין סיום של־קינה עתיקה מאד, וכעין תפלה, בקשה וחרדה כאחת, שמעה אזני בבכי החרישית ההיא ובדמעה ההיא הרוחת –</p>	<p>בית 3</p> <p>כבר נתגרשה מכל־האיות, רק־עוד פנת סתר שוממה וקטנה נשארה – בִּית־המדרש – ותתכס בצל, ואהי עמה יחד בצרה.</p>

בשיר זה הדובר מתאר שני צדדים של השכינה: היא גם מגוננת עליו וגם מגבילה אותו וחוסמת את דרכו. הסבירו והדגו כיצד משולבים בשיר שני צדדים אלה של השכינה, וכיצד הם מבטאים את הקונפליקט של הדובר.

שירת לאה גולדברג

9. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

האמנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחסד / לאה גולדברג

האמנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחסד,
 ותלכי בשדה, ותלכי בו פהלך התם,
 ומחשוף כפ־רגלך ילטף בעלי האספסת,
 או שלפ־י־שבלים ידקרוך ותמתק דקירתם.

או מטר ישיגך בעדת טפותיו הדופקת
 על כתפ־יך, חזף, צוארך, וראשך רענן.
 ותלכי בשדה הרטב וירחב בך השקט
 כאור בשולי הענן.

ונשמת את ריחו של התלם נשם ורגע,
 וראית את השמש בר־א־השלו־לית הזהב,
 ופשוטים הדברים וחיים, ומתר בם לנגע,
 ומתר, ומתר לאהב.

את תלכי בשדה. לבדך. לא נצרכת בלהט
 השרפות, בדרכים שסמרו מאימה ומדם.
 וב־י־שר־לבב שוב תהיי ענוה ונכנעת
 כאחד הדשאים, כאחד האדם.

"מה תהיה השירה אחרי המלחמה הזאת? האומנם יספרו המשוררים רק על טנקים, פצצות [...] , או שמא יושר גם שיר

הפריחה?"

(לאה גולדברג, מתוך הרשימה: "אילנות וזיכרונות", יומן ספרותי ב: מבחר רשימות עיתונות 1942–1946, 2022, עמ' 458)

הסבירו כיצד תהיה זו של המשוררת באה לידי ביטוי בשיר. הדגימו את דבריכם.

10. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

אָרְן / לאה גולדברג

כָּאן לֹא אֶשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוֹקֵיָה.
כָּאן לֹא יִחַבֵּשׁ הָעֵץ מְצַנֶּפֶת שְׁלֵג,
אֲבָל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יְלָדוֹתַי שְׁקֵמָה לְתַחֲיָה.

צִלְצוֹל הַמְּחֻטִּים: הִיָּה הִיָּה ---
אֶקְרָא מוֹלְדֹת לְמֶרְחֵב־הַשְּׁלֵג,
לְקֶרַח יִרְקָרֵק כּוֹבֵל־הַפֶּלֶג,
לְלִשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נִכְרֵיָה.

אוֹלֵי רַק צִפְרֵי־מַסַּע יוֹדְעוֹת -
כְּשֶׁהֵן תְּלוּיוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם -
אֵת זֶה הַכָּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמוֹלְדוֹת.

אֲתֶכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְחִי פְּעַמִּים,
אֲתֶכֶם אֲנִי צְמַחְתִּי, אֲרָנִים,
וְשָׂרְשֵׁי בְּשָׂנֵי גוֹפִים שׁוֹנִים.

בשיר זה עולם הצומח והחי משמש לתיאור חוויית ההגירה. הסבירו והדגימו קביעה זו.

11. קראו את סונט ב, מתוך מחזור הסונטים: "שירי אהבה מספר עתיק" מאת לאה גולדברג (המתחיל במילים "ולא היה בינינו אלא זהר"), וענו על השאלה שאחריו.

וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא זֶהַר
 עָנּוּ שֶׁל הַשְּׂכֵמָה בְּרָחוּב כְּפָרִי
 וְלִבְלוּבוֹ שֶׁל גֹּן בְּטָרֶם פָּרִי
 בְּלִבָּן תִּפְרָחְתוּ יִפְתֵּה־הַתָּאֵר.

וּמָה מְאֹד צָחֲקָתְ בְּאִמְרֵי
 כִּי אֶל הַשָּׁחַר הָעֵגֵג כְּנֹרֵד
 אֶקְרַב וְאֶקְטָפְנּוּ לְמִזְכָּרְת
 וְאֶשְׁמְרֵנוּ בֵּין דְּפֵי סָפְרֵי.

אֵת זְרוּעֶךָ נְשֹׂאתִי, הַתְּזָכֹר?
 וְהַנִּידוּת אֵט עֵנֶף תְּפוּחַ,
 וְעַל רֵאשִׁי יָרֵד מְטָר צָחֹר.

מְאַחֲרֵי גִבָּה הַכָּפָר נְעוּר,
 הַחֲלוּנוֹת נְצִטְלָצְלוּ עִם רוּחַ -
 וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא אוֹר.

בשיר זה יש מתח בין ציפייה והתרגשות ובין התפכחות.

כיצד מתח זה בא לידי ביטוי בשיר? הסבירו את תרומתו לבניית משמעות השיר. הדגימו את דבריכם.

12. קראו את מחזור השירים (א-ג), וענו על השאלה שאחריה.

הסתכלות בדבורה / לאה גולדברג

א	ב
ברבוע חלון מואר -	בְּשֶׁמֶשׁ הַיָּא הֵיְתָה עֲלֶה זָהָב נּוֹפֵל,
על שְׁמֵשָׁה, מִבְּחוּץ,	בְּפֶרֶח הַיָּא הֵיְתָה טָפָה שֶׁל דְּבִשׁ אֶפֶל,
צִלְלִית שֶׁל דְּבוּרָה	וְאַגֵּל טַל בְּנַחִיל שֶׁל כּוֹכָבִים -
כִּמְעַט אֵין לְרֵאוֹת אֶת כְּנָפֶיהָ.	וּפָה הַיָּא צֶל.
הפוכה.	מְלָה אַחַת שֶׁל שִׁיר בְּנַחִיל הַמְצִלְצֵל,
גוף צר.	בְּשׁוֹרֵת רְצוֹן נְמָרֵץ בְּתוֹךְ שָׂרֵב עֵצֵל,
שֵׁשׁ רְגָלִים דְּקוֹת -	תְּנוּעַת הָאוֹר בְּאֶפֶר דְּמִדּוּמִים -
בְּגִלּוֹי עִירִם,	וּפָה הַיָּא צֶל.
בְּאִיִּם מְכַעֵר	
זוֹחֶלֶת דְּבוּרָה.	ג
איך נכתיר אותה בדברי שירה?	מִדְּבַשֶּׁךְ? מִי יִזְכֹּר אֶת דְּבַשֶּׁךְ?
איך נשיר ומה?	הוּא שֵׁם, הֶרְחַק, בְּכּוֹרֵת.
יבוא ילד קטן ויאמר:	כָּאן, בְּשֶׁמֶשָׁה מוֹאֲרָה, גּוֹפָה, רֵאשֶׁךְ -
המלכה עירמה.	כֶּלֶךְ עֵקֶץ, שֶׁנֶּאֱהָ אֵין־אוֹנִים עֲלוּבָה וְעוֹרֵת.
	הַפְּחַד הוֹרֵג.
	הַשְּׁמֵרִי לְנַפְשֶׁךְ.

בשיר זה נזכרים מקומות המציגים פנים שונות בדמות הדבורה.

הסבירו והדגימו קביעה זו. בתשובתכם הסבירו גם את התרומה של פניה השונות של הדבורה לבניית משמעות השיר.

קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה

קובץ ב

שימו לב: אם בחרתם לענות על שאלה 5, אין לענות על שאלה 13.

13. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

ישנה בחיק ילדות / יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי! / דעי כי נעורים פנערת ננערו!
הלעד ימי השחרות? קומי צאי, / ראי מלאכי שיבה במוסר שחרו,
והתנערי מן הזמן, כצפרים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
דאי כדרור למצא דרור ממעלך / ומתולדות ימים כימים יסערו.
היי אחרי מלכך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב ה' נהרו!

- א. המשורר מזכיר בשיר זה "ילדות", "נעורים", "שחרות", "מלאכי שיבה". הסבירו את תפקידם בבניית המשמעות של השיר. בתשובתכם התייחסו גם לביטוי "התנערי מן הזמן". הדגימו את דבריכם. (16 נקודות)
- ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם. (6 נקודות)

14. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

זמן הנערות חלף / טדרוס אבולעאפיה

זמן הנערות חלף והלך - / ולעבד אל אני צועק ונמלך
ושב כל בטחוני על אדני / והוטל כל יהבי בו והשלך.
ובמה, בן אנוש, יגאה לבבך / בממלכה שפלה שבחדלך?
הלא כל היצור עפר ואפר - / ואיך תגאה עלי עפר במשלך?
וממשלת זמן אמצא, ואתאב / מצא מסלול לעולם בא ומהלך.
ואמרת לי, כי רם לבבו / למען בזמן משל ומלך:
"אני אמלך בעולם הנפשות - / ועל עולם מלכלך לך מלך-לך!"

- א. כיצד מוטיב הזמן בא לידי ביטוי בשיר? הסבירו את תפקידו בשיר. (16 נקודות)
- ב. בחרו בדרך עיצוב נוספת מן השיר, והסבירו את תרומתה לבניית משמעות השיר. (6 נקודות)

15. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

זְמַר נוֹגָה / רחל

הַתְּשִׁמֶע קוֹלִי, רְחוּקִי שְׁלִי,
הַתְּשִׁמֶע קוֹלִי, בְּאֶשֶׁר הִנָּךְ -
קוֹל קוֹרָא בְּעוֹז, קוֹל בּוֹכָה בְּדַמִּי
וּמַעַל לְזָמֵן מִצִּוְהַ בְּרָכָה?

תִּבַּל זֹר רַבָּה וּדְרָכִים בָּהּ רַב.
נִפְגָּשׁוֹת לְדַק, נִפְרָדוֹת לְעַד.
מִבְקֵשׁ אָדָם, אֵךְ כּוֹשְׁלוֹת רַגְלָיו,
לֹא יוֹכֵל לְמַצֵּא אֶת אֲשֶׁר אֵבֵד.

אַחֲרוֹן יָמֵי כְּבֵר קָרוֹב אוֹלִי,
כְּבֵר קָרוֹב הַיּוֹם שֶׁל דְּמַעוֹת פְּרִידָה,
אַחֲכָה לָךְ עַד יִכְבוּ חַיִּי,
כְּחֻכּוֹת רַחֵל לְדוֹדָהּ.

כיצד משולבים בשיר זה החוויה האישית וההכללה בנוגע לגורל האדם בעולם?
הסבירו והדגימו את דבריכם.

16. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

יָמִים לְבָנִים / לאה גולדברג

בית 1 יָמִים לְבָנִים, אֲרָכִים כְּמוֹ בְּקִיץ קַרְנֵי־הַחֲמָה.
שְׁלוֹת־בְּדִידוֹת גְּדוֹלָה עַל מְרַחֵב הַנְּהָר.
חֲלוֹנוֹת פְּתוּחִים לְרוּחָה אֵל תְּכַלֵּת־דְּמָמָה.
גְּשָׁרִים יְשָׁרִים וּגְבוּהִים בֵּין אֶתְמוֹל וּמָחָר.

בית 2 לְבָבִי הַתְּרַגֵּל אֵל עֲצָמוֹ וּמוֹנָה בְּמַתִּינוֹת דְּפִיקוֹתָיו.
וּלְמַתֵּק הַקְּצָב הֶרֶף נִרְגַע, מִתְּפִיסִי, מוֹתֵר,
כְּתִינוּק מְזַמֵּר שִׁיר־עֲרֵשׁוֹ טָרֵם סָגוֹר אֶת עֵינָיו,
עַתָּה הָאֵם הַלְּאָה נִרְדְּמָה וּפְסָקָה מְזַמֵּר.

בית 3 כָּל־כֶּף קַל לְשֵׂאת שְׁתִּיקוֹתְכֶם, יָמִים לְבָנִים וְרִיקִים!
הֵן עֵינֵי לְמַדּוֹ לְחִיָּה וְחִדְלוֹ מִשְׁכָּבָר
לְזָרֵז עַל לוּח־שְׁעוֹן אֶת מְרוֹץ הַדְּקִים.
יְשָׁרִים וּגְבוּהִים הַגְּשָׁרִים בֵּין אֶתְמוֹל וּמָחָר.

בתחילת הבית האחרון בשיר המשוררת כותבת כך:
"כָּל־כֶּף קַל לְשֵׂאת שְׁתִּיקוֹתְכֶם, יָמִים לְבָנִים וְרִיקִים!"

כיצד מבטאים דברים אלה את הרגשות המורכבים של המשוררת, כפי שהם באים לידי ביטוי בשיר כולו? הסבירו והדגימו את דבריכם.

17. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

עוד חוזר הנגון / נתן אלתרמן

עוד חוזר הנגון שְׁאַנְחָה לְשׁוֹא
וְהִדְרִיךְ עוֹדֵנָה נִפְקַחַת לְאַרְךְ
וְעֵנָן בְּשָׁמַיִו וְאֵילָן בְּגִשְׁמַיִו
מְצַפִּים עוֹד לָךְ, עוֹבֵר־אֶרֶח.

וְהַרוּחַ תִּקּוּם וּבְטִיסַת נְדָנֹדוֹת
יַעֲבְרוּ הַבְּרָקִים מֵעֲלֵיךְ
וְכַבְּשָׁה וְאַיִלַת תְּהִיֵּינָה עֲדוֹת
שֶׁלִּטְפָה אוֹתָן וְהוֹסִפָה לָכֶת

- - שְׁיִדְיָה רִיקוֹת וְעִירָךְ רְחוֹקָה
וְלֹא פֶעַם סִגְדָה אֲפִים
לְחֹרֶשֶׁת יִרְקָה וְאִשָּׁה בְּצַחֲוֹקָה
וְצִמְרַת גְּשׁוּמַת עֲפֵעֵפִים.

הסבירו והדגימו מה מסמל, לדעתכם, "הניגון" בשיר. בתשובתכם התייחסו גם לקשר בין הניגון ובין עולמו של עובר האורח.

18. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

להשאיר / שלמה טנאי

בית 1 לא לומר את הכל;
גם העץ אומר רק גזע ועלים
ומשאיר שרשים באפלה.

בית 2 לא לעבר כל הגבולות;
גם אלהים מספר רק שמש,
ירח וכוכבים
ומשאיר יקומים
מעבר למכאובי הדעת.

בית 3 לא לפרש את האדם עד תם.

המילים "לא", "כל", "גם", "רק" ו"ומשאיר" הנאמרות בבית הראשון חוזרות גם בבית השני. הסבירו את התרומה של חזרה זו לבניית משמעות השיר.

19. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחרינו.

איתקה / קונסטנדינוס קוואפיס

תרגום: יורם ברונובסקי

<p>3 בית</p> <p>וְכָל הַזְמַן חָשֵׁב עַל אֵיתְקָה כִּי יַעֲוֹדָהּ הוּא לְהַגִּיעַ שָׁמָּה. אָף אֵל לָהּ לְהַחִישׁ אֶת מַסְעָדָהּ מוּטָב שְׂיִמְשֹׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת. שְׂתַגִּיעַ אֵל הָאֵי שְׁלָדָה זָקוֹן עֲשִׂיר בְּכָל מָה שְׂרַכְשֵׁת בְּדָרְדָרָה. אֵל תְּצַפֶּה שְׂאֵיתְקָה תַעֲנִיק לָהּ עֶשֶׂר.</p> <p>4 בית</p> <p>אֵיתְקָה הַעֲנִיקָה לָהּ מִסַּע יָפָה אֶלְמֵלָא הִיא לֹא הֵייתָ כְּלָל יוֹצֵא לְדָרְדָרָה. יֹתֵר מְזָה הִיא לֹא תוּכַל לָתֵת.</p> <p>5 בית</p> <p>וְהִיָּה כִּי תִמְצָאנָה עֲנִיָּה - לֹא רְמַתָּה אוֹתָהּ אֵיתְקָה. וְכֹאשֶׁר תִּשׁוּב, וְאֵתָה חֶכֶם, רַב־נִסְיוֹן. תוּכַל אֲזַ לְהַבִּין מַה הֵן אֵיתְקוֹת אֵלֶּה.</p>	<p>1 בית</p> <p>כִּי תִצֵּא בְּדָרְדָרָה אֵל אֵיתְקָה שְׂאֵל כִּי תִאָרְדָּה דְרָכָהּ מְאֹד מְלֵאָה בְּהַרְפֵּתְקוֹת, מְלֵאָה בְּדַעַת. אֵל תִּירָא אֶת הַלְסֵטְרִיגוֹנִים וְאֵת הַקִּיקְלוֹפִים אֵל תִּירָא אֶת פּוֹסִידוֹן הַמְשֵׁתוֹלֵל. לְעוֹלָם לֹא תִמְצָאֵם עַל דְרָכָהּ כֹּל עוֹד מִחֲשֻׁבוֹתֶיהָ נִשְׂאוֹת, וְרָגַשׁ מְעַלָּה מִפְעִים אֶת נַפְשָׁהּ וְאֵת גּוֹפָהּ מְנַהֵיג. לֹא תִתְקַל בְּלִסְטְרִיגוֹנִים וּבְקִיקְלוֹפִים וְלֹא בְּפוֹסִידוֹן הָאֵעִם, אֲלֵא אִם כֵּן תַעֲמִידִם לְפָנֶיהָ נַפְשָׁהּ.</p> <p>2 בית</p> <p>שְׂאֵל כִּי תִאָרְדָּה דְרָכָהּ מְאֹד. כִּי בְּבִקְרִים רַבִּים שֶׁל קִיץ תִּכְנַס בְּחִדּוֹהּ, בְּפִלְיָאָה רַבָּה כָּל כָּף אֵל נְמִלִים שְׂלֵא רְאִיתָ מְעוֹלָם. בְּתַחֲנוּת־מִסְחָר פִּינִיקִיּוֹת תַעֲגוֹן תִּקְנָה סְחוֹרוֹת מְשֻׁבְּחוֹת לְרַב, פְּנִינִים וְאַלְמָגִים, עֲנָבֵר וְהַבְּנָה, וּמִינִים שׁוֹנִים שֶׁל בְּשָׂמִים טוֹבִים כְּכֹל שֶׁרַק תִּמְצָא בְּשָׂמִים טוֹבִים. עֲלֶיךָ לְבַקֵּר בְּהַרְבֵּה עָרֵי מִצְרַיִם לְלַמֵּד, לְלַמֵּד מֵאֵלֶּה הַיּוֹדְעִים.</p>
--	--

פרשו את הבית הרביעי בשיר, והסבירו על פי השיר כולו את המתח בין "איתקה העניקה לה מסע יפה" ובין "יותר מזה היא לא תוכל לתת".

20. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

חצי האי / שיימוס היני

תרגמו: ליאור שטרנברג ואריאל זינדר

כְּשֶׁאֵין לָךְ עוֹד מַה לְהַגִּיד, פְּשׁוּט סַע
סָבִיב חֲצִי הָאֵי בְּמִשְׁךָ יוֹם שָׁלֵם.
הַשָּׁמַיִם גְּבוּהִים כְּמוֹ מַעַל מְסֻלּוֹל הַמְרָאָה,
הָאָרֶץ בְּלִתֵּי מְסֻמָּנֹת, כִּךָ שְׁלֵא תִגִּיעַ לְעוֹלָם

אֲלֵא רַק תַּעֲבֹר, תְּמִיד חוֹמֶק מִמְּפֹלֶת.
בְּשַׁעַת הָעֶרְבִים, אֶפְקִים גּוֹמְעִים לְתוֹכְךָ יָם וּגְבָעוֹת,
שְׂדֵה חֲרוּשׁ בּוֹלֵעַ אֶת הַבְּקָתָה הַמְסֻיֶּדֶת
וְאִתָּה שׁוֹב בְּחִשְׁכָּה. עֲכָשׁוּ הַזְכָּר בְּמְרָאוֹת

רְצוּעַת הַחוֹף הַמְבֹהֶקָה וְצִלְלִית גִּזַּע כְּרוֹת,
הַסֵּלַע שֶׁקָּרַע לְגִזְרִים אֶת הַגְּלִים,
צְפָרִים מְתַנַּדְדוֹת עַל רִגְלֵיהֶן בְּחִשְׁבּוֹת,
אֵיִם מְסִיעִים עֲצָמָם אֶל תּוֹךְ עֶרְפָּלִים

וְסַע בְּחִזְרָה הַבֵּיתָה, כְּשֶׁעֲדוֹן אֵין לָךְ מַה לְהַגִּיד
אֶךְ יֵשׁ לָךְ מִפְתַּח לְהַבְנַת הַנוֹפִים כְּלָם:
דְּבָרִים הַמְיֻסָּדִים עַל צוּרְתָם הָאֲמִתִּית,
מִים וְקָרָקַע בְּשִׂיָּאָם.

הציגו את המסע המתואר בשיר, והסבירו את השינויים שחלים באדם שיצא למסע. הדגימו את דבריכם.

קובץ ז

21. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

בְּכַל-לְבִי אֶמֶת / יהודה הלוי

בְּכַל לְבִי, אֶמֶת, וּבְכַל מְאֹדִי / אֶהְבֵּתִיָּהּ, וּבְגִלוּיִי וְסוּדִי.
שָׁמַךְ נִגְדִי - וְאִיךָ אֵלֶיךָ לְבִדִּי? / וְהוּא דוֹדִי - וְאִיךָ אֲשֵׁב יְחִידִי?
וְהוּא גֵרִי - וְאִיךָ יִדְעֶךָ מְאוּרִי? / וְאִיךָ אֶצְעֶנּוּ? - וְהוּא מְשַׁעֵן בְּיָדִי!
הַקְלוּנִי מֵתִים, לֹא יִדְעוּ כִּי / קְלוּנִי עַל כְּבוֹד שְׁמֶךָ כְּבוֹדִי.
מִקּוֹר חַיִּי - אֲבָרְכֶךָ בְּחַיִּי, / וְזִמְרָתִי - אֲזַמְרֶךָ בְּעוֹדִי!

- א. פרשו שלושה מן הכינויים של האל בשיר, והסבירו את תרומתם לבניית משמעות השיר. (16 נקודות)
- ב. בחרו בדרך עיצוב נוספת מן השיר, והסבירו את תרומתה לבניית משמעות השיר. (6 נקודות)

שימו לב: אם בחרתם לענות על שאלה 6, אין לענות על שאלה 22.

22. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

שְׁחִי לְאֵל / שלמה אבן גבירול

שְׁחִי לְאֵל, יְחִידָה הַחֲכָמָה, / וְרוּצִי לְעַבֵּד אוֹתוֹ בְּאִמָּה.
לְעוֹלָמְךָ פָּנִי לִילֶיךָ וַיּוֹמַרְךָ, / וְלָמָּה תִרְדָּפִי הֶבֶל וְלָמָּה?
מְשׁוּלָּה אֶתְּ בְּחִיּוֹתֶיךָ לְאֵל חַי, / אֲשֶׁר נִעְלַם כְּמוֹ אֶתְּ נִעְלָמָה.
הֲלֹא אִם יוֹצֵרְךָ טְהוֹר וְנָקִי - / דְּעִי כִּי כֵן טְהוֹרָה אֶתְּ וְתָמָה.
חֲסִין יֵשׂא שְׁחָקִים עַל זְרוּעוֹ - / כְּמוֹ תְּשָׂאֵי גּוֹיָה נֶאֱלָמָה.
זְמִירוֹת קִדְמִי, נִפְשִׁי, לְצוּרְךָ / אֲשֶׁר לֹא שָׁם דְּמוּתֶיךָ בְּאֲדָמָה.
קִרְבִּי, בְּרַכּוֹ תְּמִיד לְצוּרְכֶם / אֲשֶׁר לְשִׁמוֹ תְּהַלֵּל כָּל גִּשְׁמָה!

- א. המשורר גם מטיף לנמענת וגם מעניק לה תכונות "אלוהיות".
הסבירו והדגימו כיצד שני ההיבטים האלה באים לידי ביטוי בשיר זה.
האם, לדעתכם, יש סתירה בין שני היבטים אלה? נמקו את דבריכם.
(16 נקודות)
- ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם.
(6 נקודות)

שימו לב: אם בחרתם לענות על שאלה 8, אין לענות על שאלה 23.

23. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

<p>בית 1</p> <p>כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם סָחַף הָאוֹר, שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת־בְּקָר חַיִּים הַרְגִּינָה; וְאֲנִי, גּוֹזֵל רֶגֶ, נִשְׁתַּכַּחְתִּי מִלֵּב תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה.</p>	<p>בית 4</p> <p>וּכְשֶׁכָּלָה לְבָבִי לְחַלּוֹן, לְאוֹר, וּכְשֶׁצָּר־לִי הַמְּקוֹם מִתַּחַת לְכַנֶּפֶה – כְּבִשָׁה רֹאשָׁה בְּכַתְּפִי, וְדַמְעָתָה עַל־דָּף גְּמַרְתִּי נְטָפָה.</p>
<p>בית 2</p> <p>בְּדָד, בְּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְּׂכִינָה אֶפֶי־הִיא כִּנְף יְמִינָה הַשְּׂבוּרָה עַל־רֹאשֵׁי הַרְעֵיזָה. יָדַע לְבִי אֶת־לִבָּהּ: חֹרֵד חֲרָדָה עָלַי, עַל־בְּנָהּ, עַל־יַחֲזִידָה.</p>	<p>בית 5</p> <p>חָרַשׁ בְּכַתָּה עָלַי וְתַתְּרַפֵּן עָלַי, וּכְמוֹ שָׂכָה בְּכַנֶּפֶה הַשְּׂבוּרָה בְּעַדִּי: "כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם פָּרַחוּ לָהֶם, וְאוֹתָר לְבַדִּי, לְבַדִּי..."</p>
<p>בית 3</p> <p>כִּכְּבֵר נִתְגַּרְשָׁה מְכַל־הָאֵיזוֹת, רַק־עוֹד פְּנֵת סֵתֵר שׁוֹמְמָה וְקִטְנָה וְשֶׁאֶרְה – בֵּית־הַמְדוּרָשׁ – וְתַתְּכֶס בַּצֵּל, וְאֶהִי עֵמָה יַחַד בְּצָרָה.</p>	<p>בית 6</p> <p>וּכְעֵין סִיּוֹם שְׁלִי־קִינָה עֵתִיקָה מְאֹד, וּכְעֵין תְּפִלָּה, בְּקִשָׁה וְחֲרָדָה כְּאַחַת, שְׂמָעָה אֲזִנִּי בְּבִכָּה הַחֲרִישִׁית הַהִיא וּבְדַמְעָה הַהִיא הַרוֹתַחַת –</p>

בשיר זה הדובר מתאר שני צדדים של השכינה: היא גם מגוננת עליו וגם מגבילה אותו וחוסמת את דרכו. הסבירו והדגו כיצד משולבים בשיר שני צדדים אלה של השכינה, וכיצד הם מבטאים את הקונפליקט של הדובר.

24. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

ים הדממה פולט סודות / חיים נחמן ביאליק

<p>4 בית 4 אומר לבי לי בחשאי: "בני! חלומותיך באו; נפל כוכב מרקיע – האמינה – לא שלך הוא.</p>	<p>1 בית 1 ים הדממה פולט סודות, וכל העולם כלו שותק; ומאחרי הרחים שאון הנחל אינו פוסק.</p>
<p>5 בית 5 עוד שלך קבוע איתן ובמשבצתו יזרח שמה; שא עיניך – הנה שם הוא קורץ, רומז לך נחמה."</p>	<p>2 בית 2 שחור הלילה הולך כובש, מרקיב צל על-צל וכופל; דומם אל-ים המחשכים כוכב אחר כוכב נופל.</p>
<p>6 בית 6 ובהשתתק פל-העולם אשב אביט אל-כוכבי; לי אין עולם אלא אחד – הוא העולם שבלבבי.</p>	<p>3 בית 3 ובהשתתק פל-העולם, ארגיש: לבי ער ומדבר; ארגיש: מעין טהור אחד הומה אט שם ומתגבר.</p>

בשיר זה מתרחש "היפוך מפתיע: השתיקה הגמורה המקיפה את ה'אני' ומאיימת לבולעו מתגלה כתנאי להתגלותו של קול אחר, קול פנימי, קול ה'לב'".
(אריאל הירשפלד, **כינור ערוך**, 2011, עמ' 238)

הסבירו והדגימו כיצד ההיפוך המפתיע בא לידי ביטוי בשיר. בתשובתכם ציינו גם באיזה שלב בשיר מתרחש היפוך מפתיע זה.

25. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

תקון הריחות / ארו ביטון

מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי,
 טַעַם עָרֶק וְרִיחַ זְעֵפָרוֹ צוֹרֵב,
 אֲנִי כִּבֵּר לֹא אוֹתוֹ הֵילֵד
 אֲבוּד בֵּין רַגְלִים שְׂמֵשֶׁחַק סְנוּקֶר
 בְּקַפָּה מְרָקוֹ
 בְּלֵד.
 עֲכָשׁוֹ חֲבָרִים
 אֲנִי לוֹמֵד לְאָכַל גְּלִידָה מִבְּדֹלַח
 מֵאוֹטוֹ שְׂמֵשֶׁמִּיעַ קוֹלוֹת שֶׁל צִפְּרִים
 בְּעֵרֵב,
 אֲנִי לוֹמֵד לְפָתֵחַ דְּלֹתוֹת
 בְּתִבּוֹת נְגִינָה עֵתִיקוֹת.

עֲכָשׁוֹ
 נָשִׁים בְּטַעַם תּוֹתֵי שִׂדָּה
 מְלַמְּדוֹת אוֹתִי לְהֵרִיחַ כְּרִיכוֹת שֶׁל שֶׁקֶסְפִּיר
 מִן הַמָּאָה הַשְּׁבַע עֶשְׂרֵה
 מְלַמְּדוֹת אוֹתִי לְשַׁחֵק בְּחֹתוּל סִימִי
 בְּתוֹךְ סֵלוֹן יָרֵק
 חֲבָרִים.

כיצד בא לידי ביטוי בשיר עימות בין תרבויות? הסבירו והדגימו את דבריכם.

26. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

מזרח / רוני סומק

מזרח הוא הפתח שהניח
מחמד עבד אל-והאב על ראשה
של קליאופטרה,
הוא מטפחת הקוקאין שרציתי לגנב
מאום כולת'ום יחד עם ארבעים השוודים
של עלי בבא,
הוא חלקיק גרגיר חומוס
בבור פוטנציאל אין-סופי של צלחת טחינה,
הוא הארכיטקטורה של עבי השפם מעל שפתיו
של סבא, שהסתיר בשובך יונים את בקבוק הערק
מעייניה המעופפות של סבתא.

מזרח הוא הדם המבעיר בטון של רקדנית,
הוא העורקים בעלה לא נראה שצמח
על הדקל ששתלו הורי
על שפת החדקל,
הוא הרוח שבין 'תפדל'
ל'סחתי'.

מזרח הוא הרגע בו אפטר להגיד למישהי:
"אני רוצה להתחבא בתוך שירי,
וכשתשירי אותו אוכל לנשק את פיך",
ולדעת שאלו שורות של המשורר הפרסי אומארה.

מזרח הוא המזודה של מחמוד דרויש,
הוא לטוף השוט של בדואי על גב סוסתו
בדהרה מסיני לטהרה.

מזרח הוא המקום ממנו זרחת בכל בקר
השמש.

מהו יחסו של הדובר בשיר זה למזרח? הסבירו והדגימו את דבריכם.

27. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

מזמור / אדמיאל קוסמן

אָמֹן, שְׁתַּעֲשֶׂה אוֹתָנוּ קִטְנֹנִים כְּאַלֶּה. קִטְנֹנִים
מֵאֵד, בְּבִקְשָׁה מִתַּחַת לְגִלְקִסְיוֹת הַגְּדוֹלוֹת שְׁלֶךְ.
אָמֹן, שְׁתַּעֲשֶׂה אוֹתָנוּ קִטְנֹנִים מֵאֵד, בְּגִדְלֵי זֶרֶת, מִתַּחַת
לְגִלְקִסְיוֹת, לְשִׁמְשׁוֹת, וְלִשְׁבִילִים שֶׁל הַחֶלֶב, הַמַּיִם, וְהָאוֹר הַעֵז שְׁלֶךְ.

אָמֹן, שְׁתַּעֲשֶׂה אוֹתָנוּ בְּמִדָּה אַחֲרֵת, קִטְנֹנִים כְּאַלֶּה, לֹא נִרְאִים, לֹא מְבִינִים
וְלֹא רוֹאִים בְּכֻלָּל מָה יֵשׁ לָךְ מָה אֵין. מָה אַכְפֵּת לָךְ? תַּעֲשֶׂה אוֹתָנוּ
פְּצָפוֹנִים, בְּגִדְלֵי זֶרֶת, וְנִהְלֵלְךָ עַל כָּךְ, אָמֹן.

הסבירו את המשמעות של הבקשה של הדובר מן האל בשיר זה. הדגימו את דבריכם.

28. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

תביא איזה חדוש / אלחנן ניר

בְּחַיִּיהָ, תְּבִיא אֵיזָה חֲדוּשׁ.
 מְשֵׁהוּ זְנִיחַ, לֹא אֲגַרְוִיסֵע גְלִיק,
 לֹא קוֹלוֹת וּבְרָקִים אוֹ אֵיזָה בִּיגְדִיל
 אֲבָל בְּחַיִּיהָ, שְׁחַרְר לָנוּ כְּבָר מְשֵׁהוּ.
 תָּן מְשֵׁהוּ מִינּוּרִי, נְטוּל חֲשִׁיבוֹת,
 בְּלִי מְלִים וְהִקְדָּמוֹת וְהַתְּנַצְלִיּוֹת,
 כִּי בְּאֶמֶת לֹא חָשׁוּב מָה
 וְלֹא נְעִים לְבַקֵּשׁ.
 אֲבָל הַפְּעַם בְּנִגּוּד לְכָל הַכְּלָלִים:
 שְׁחַרְר לָנוּ מְשֵׁהוּ.
 רְאֵה אוֹתָנוּ
 לֹא צְדִיקִים וְלֹא חֲסִידִים וְלֹא גְאֻלָּה לְמַעַן שְׁמָה,
 רְאֵה כִּיצַד אָנוּ דְּשִׁים בְּעַרְפֵּל
 רְצִים אַחַר הַהֶבֶל וּמְזַקִּינִים מִבְּלִי מְשִׁים,
 אֲזִ אִם אֵין פְּנִיָּה הוֹלְכִים
 לְפָחוֹת תְּבָרִיחַ סְעָרָה קְטֹנָה מַעֲבֵר לְגָבוּל,
 תְּחַבֵּיא בְּתֵא הַמְטָעֵן
 שְׁבֵר רְעִבוֹן לְמִמְשָׁלֶת הַלִּילָה הַכְּבוֹיָה שְׁלָנוּ.
 אֲנִי נִשְׁבַּע שְׁלֹא נִדְקָדֵק וְלֹא נִתְפַּלְפֵּל
 (אֲפֵלוּ לֹא אֵיפֹה הָיִיתָ בְּשׁוֹאָה),
 נִשְׁמַח עַל כָּל פְּרוּר וְנִדְעֵ שְׁהוֹרְדָתָ חֲדוּשׁ
 אֶל חַיִּינוּ הַיְבֵשִׁים, הַמְּסוּרִים בְּיַדֶּךָ

כיצד מאופיין האל לאורך השיר, ומהו תפקידו בחיי האדם? הסבירו והדגימו את דבריכם.

פרק שני – דרמה

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 29–32 (34 נקודות).

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

29. ענו על שני הסעיפים א–ב.

- במחזות רבים דמות מרכזית מנסה להגשים את מטרותיה ורצונותיה, אך דמות אחרת (או דמויות אחרות) מונעת זאת ממנה.
- א. הסבירו והדגימו מה הן המטרות והרצונות של דמות מרכזית בטרגדיה של סופוקלס או של שקספיר שלמדתם, מי היא הדמות (או מי הן הדמויות) המנסה למנוע ממנה להגשים את מטרותיה ורצונותיה, ומה הן הסיבות שדמות זו (או דמויות אלה) מנסה לחסום את הדמות המרכזית. (24 נקודות)
- ב. האם בסיום הטרגדיה בכל זאת הצליחה הדמות המרכזית להגשים את מטרותיה ורצונותיה? הסבירו והדגימו את דבריכם. (10 נקודות)

30. בחרו מן הטרגדיה שלמדתם (של סופוקלס או של שקספיר) בשני קטעים שלדעתכם הם חשובים במיוחד ובעלי תפקיד מכריע. לדעתכם, מדוע דווקא קטעים אלה חשובים במיוחד ובעלי תפקיד מכריע בעלילת הטרגדיה? נמקו והדגימו את דבריכם.

מחזה מודרני (מן המאה ה-19 או מן המאה ה-20)

31. האם דמות מרכזית במחזה המודרני שלמדתם למדה במהלך המחזה דבר מה חדש על עצמה או על החיים בכלל? מה הוביל אותה ללמידה זו או מנע ממנה ללמוד? נמקו והדגימו את דבריכם.

32. ענו על שני הסעיפים א–ב.

- שם היצירה הוא אחת הדרכים להציג את הנושא המרכזי בה.
- א. במחזה המודרני שלמדתם, הסבירו והדגימו כיצד שם היצירה משקף את הנושא המרכזי בה. (14 נקודות)
- ב. כיצד הנושא המרכזי במחזה בא לידי ביטוי בשני אמצעים נוספים, כמו תפאורה, אביזרים, דיאלוגים מרכזיים? הסבירו והדגימו את דבריכם. (20 נקודות)

פרק שלישי – רומאן ונובלה

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 33–35 (34 נקודות).

שימו לב: על שאלות 33–34 אפשר לענות גם על פי הרומאן "1984" מאת ג'ורג' אורוול.

33. תארו את הסיום של הרומאן או הנובלה שלמדתם. האם סיום זה פותר את הבעיות ו/או את הקונפליקטים המוצגים ביצירה, או משאיר אותם בלתי פתורים? נמקו והדגימו את דבריכם.

34. הסביבה החברתית של האדם משפיעה על עולמו ועל התנהגותו. הסבירו והדגימו קביעה זו על פי שתיים מן הדמויות המרכזיות ברומאן או בנובלה שלמדתם.

35. 1984 / ג'ורג' אורוול
לפניכם דיאלוג בין וינסטון לבין אובריאן. קראו אותו, וענו על השאלה שאחריו.
[וינסטון:] "האם האח הגדול קיים?"
[אובריאן:] "ודאי שהוא קיים. המפלגה קיימת. האח הגדול הוא התגלמותה של המפלגה."
[וינסטון:] "האם הוא קיים בו באופן שאני קיים?"
[אובריאן:] "אתה אינך קיים."

(ג'ורג' אורוול, 1984, 1993, עמ' 208)

הסבירו והדגימו כיצד באים לידי ביטוי בדיאלוג זה רעיונות מרכזיים ברומאן.

בהצלחה!